

Veza čovjeka i neba

Sanja Nikčević

U petoj godini postojanja MKFM (Međunarodni kazališni festival mladih, koji organizira Istarsko narodno kazalište iz Pule) potvrdio je početnu koncepciju kao jedini edukacijski festival u Hrvatskoj. U poplavi festivala preklapljenih ili nepostojećih koncepcija, osim prostornih ili tehničkih oznaka, ovo je vrijedna novost. Pula okuplja svake godine ugledne svjetske voditelje i predavače različitih glumačkih tehnika jer je festival nastao s jedne strane iz potrebe Roberta Raponje (umjetničkog voditelja Istarskog narodnog kazališta i voditelja samog festivala) da stvori kazališni ansambl u Puli ali i da popuni prazninu u kazališnoj, naročito glumačkoj edukaciji uopće. Također se festivalom povezuju kazališne akademije i mladi glumci s raznih zemljopisnih širina - od Zagreba i Sarajeva do Amerike, Japana (s kojim je ostvarena koprodukcijaska predstava prošle godine) i Australije (s kojom će biti ostvarena koprodukcijaska predstava iduće godine), a nekoliko mladih puležana već studira na kazališnim akademijama Zagreba i Sarajeva.

Festival se sastoji uglavnom od radionica, a ove je godine okupio tristo sudionika, od toga 233 polaznika u sedamnaest radionica, što je najbolji dokaz i potrebe i profiliranosti. Radionice su podijeljene u tri razine - one za najmlađe (radionica *Istarske storijice* pod vodstvom Roberta Raponje), zatim za kazališne početnike, ove godine odgojno (tematiziranje problema droge u kazalištu pod vodstvom Dubravke Zrnčić-Kulenović) i interaktivno kazalište (uključivanje i vođenje publike pod vodstvom Ines Škuflić, Ive Gruić i Damira Miholića), a treća razina su specijalističke radionice za studente kazališnih akademija, amatere ili glumce koji žele nadopuniti svoje znanje i iskustvo istraživanjem. Tako su se ove godine polaznici mogli upoznati s metodom Tadashi Suzukija (voditelji John Nobs i Jacqui Carroll iz Australije), jednom od trenutačno najpopularnijih tehnika u svijetu, komedijom dell'arte (Marco Luly, Italija), mejerholjdovom biomehanikom i

neutralnom maskom (Francesco Gigliotti iz Italije), predradnjama koje bude glumačku energiju (Bya Braga iz Brazila) ili scenskim pokretom (William A. Fisher, SAD). Za razliku od prošlih, ove je godine bilo i više hrvatskih voditelja - od tri plesne radionice Rajka Pavlića, Nikoline Bujas i Aleksandre Janev do glumačke radionice Željka Vukmirice ili one dramskog pisanja Mire Gavranca. A i ove je godine nastavljena suradnja s Hrvatskim centrom ITI u organizaciji Međunarodne dramske kolonije u Motovunu na kojoj su rađeni tekstovi Tatjane Šuput (*Izložba* u režiji Damira Madarića) i Jirzija Pokornog (*Počivao u miru* u vlastitoj režiji) iz Češke.

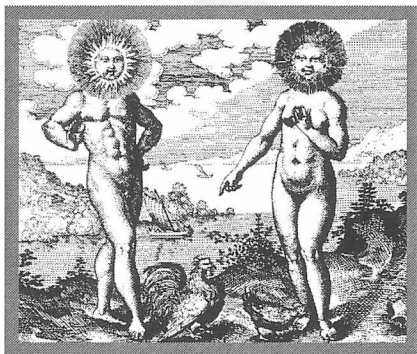
Ono što je posebno zanimljivo jest da kostimografski i scenografski praktikumi pod vodstvom Roberta Paulete i Vanje Popović ne samo da polaznicima prenose znanja o tim vještinama, nego i praktično opslužuju predstavu. Naime, osim javnih prezentacija svake radionice za vrijeme festivala, nastaje i prava produkcija kojom se festival zatvara - ove godine bio je to Calderonov *Život je san* u režiji Roberta Raponje i Borne Baletića. Kad kažem prava produkcija, mislim na profesionalnu izvedbu predstave koja će se i dalje igrati.

Predstava se izvodila na Kaštelu u atriju Povijesnog muzeja Istre i Calderon je, unatoč dramaturškim nedosljednostima, odlično zazvučao pod zvijezdama. Pamteći nelagodu suvremenih tekstova pred izborom otvorenog prostora u Međunarodnoj dramskoj koloniji u Motovunu, nekako sam se, gotovo ljubomorno, zapitala zašto Calderon naizgled tako jednostavno može pod zvijezde i na bedeme, a suvremeni ih se pisac boji i izbjegava ih. Zato jer Calderon uspostavlja čovjeka u odnosu s nebom, pa mu je nebo dopuštena scenografija koja ne igra protiv teksta, ne ometa ga (kao filmovi u Pulskoj areni koji se već godinama bore sa zvjezdanim nebom) nego mu je prirodni nastavak. Jer epifanija, kao prisutnost Boga, prisutnost višeg zakona u životima ljudi jest linija Calderonova teksta koju su redatelji istaknuli u ovom izvođenju. Nisu se toliko bavili drugim

moogućim temama kao odnosom djece i roditelja, dvorom kao metaforom društva, politikom kao manipuliranjem ljudima ili potrebom i opasnostima moći (te su teme bile dominantne u zatvorenim, kazališnim verzijama četvrtog zida, koje sam vidjela). Naime, bavili su se baš onom, Calderonu tako dragom, ezoterijskom ili duhovnom dimenzijom, postavivši predstavu svu u mističnu opreku sunca i mjeseca. Pulska *Život je san* vrlo je dojmpljiva predstava o reinkarnaciji, o putu duše kroz iskušenja koja tu dušu mogu prekaliti ili uništiti, u svakom slučaju pokazati njezinu pravu kvalitetu. Priča o dobru i zlu u ljudskom životu i o opredjeljenju za jedno ili drugo, o pogreškama koje čovjek čini i o mogućnosti ispravaka tih pogrešaka. A život je tako doista san, koji se sanja i koji treba mudro sanjati ne samo zato jer ćemo se možda opet probuditi nego i zato jer je taj san ono što imamo, i kad ga sanjamo i kad se

probudimo. I kako kaže program: "Valja težiti nekim stvarima koje bogate naš duh i koje nas makar i na kratko više čine ljudima". Time se onda u priču uklapaju i motivacija zatvaranja i iskušavanja Sigismunda, a također njegovo ponašanje i njegove završne odluke.

Koncentracija praćenja predstave, reakcije na nju, osjećaji i razmišljanja koja je u publici budila čini mi se da potvrđuju kako je upravo ta epifanija ono što kazalištu nedostaje i čemu se kazalište vraća. Naime, to prisustvo bilo kakvog smisla i višeg zakona, čak i bilo kakve mogućnosti dobra, sustavno je dokidano i nijekano u suvremenim tekstovima da bi se potpuno dokinulo u tekstovima posljednjih godina po Europi tako popularnih mladih Engleza Sarah Cane i Marka Ravenhilla. No, čini mi se da je njihova moda na izmaku (iako još postoji u dramskim klonovima po Europi), jer su zahtjevi za promjenom sve jači. I to ne samo publike nego, sudeći po festivalskim kretanjima i dodjelama uglednih nagrada, i "kazališnih struktura". Nekako je ovaj Calderon, napravljen na vrsti kazališnog ruba (jer su festivalska kazališna središta u nas Dubrovnik i Split) pokazao da se možda baš u svojevrsnoj čistoći stvaranja, izvan pritiska trendova i mode, može otvoriti ono što kazalište već dugo nosi zanemareno u sebi i kamo bi kazalište moglo poći.

To je iznijela vrlo jasno i dinamično mlada ekipa predvođena iskusnim Tomislavom Rališem u ulozi kralja Bazilija (patetičnim u pravoj mjeri), s odličnim Sigismundom mladog Borka Perića, častohlepnim ali pomirenim Astolfom Hrvoja Klobučara, zaigranom ludom Klarinom Enesa Vejzovića i odanim ratnikom Klotaldom Denisa Brižića uz dvije dame - princezu Stellu Helene Minić (u alternaciji je i Nina Kaić) i Rosauru Romine Vitasović (u alternaciji s Dijanom Vidušin).

Režija dvojca Baletić/Raponja donijela je neka zanimljiva rješenja, koja su ovladala prostorom pa se igralo u raznim perspektivama s dvije strane zidina. Publika je sjedila izvan zidina za ono što se događa u šumi, a unutar dvorišta kad se radnja premjestila na dvor, ali se i unutar dvorišta mijenjala perspektiva gledanja kad je započeo rat, a i preko videa se prenosio dio radnje koji ne možemo vidjeti (jer se zbiva u tamnici). Video je pružao i ne uvijek najpotrebnija objašnjenja unutrašnjeg stanja duše. No, uz svakako zamjetnu pomoć koreografa Rajka Pavlića, uspjeli su s korovima dvorskih dama i vojnika stvoriti vrlo uspjele prizore dvora ili bitke, te atmosferu obilja ili ratne zbrke.

Ono što mi se u tom performativnom dijelu čini najdojmpljivije jest mudar, gotovo alkemičarski, spoj elementata - od teksta koji nosi svoju drevnost i vrstu patine u stihovima (igran je prijevod Nikole Miličevića), prostora čiji su drevni ostaci jedne civilizacije uklopljeni u sadašnjost druge civilizacije (scenograf Robert Pauleta), do jasne modernosti - videa (koji za divno čudo nije napravljen da zamagli ili napadne osjetila nerazumljivom kakofonijom, nego kao smisleni produžetak radnje ili njezin komentar - priča o orlu) i glazbe (Marijan Jelenić). Odlična estetska poveznica drevnog i suvremenog svijeta izvrsni su kostimi Vanje Popović izrađeni u monokromatskoj sivoj verziji (tek s jednim ljubičastim detaljem), ali s vrlo jasnim hijerarhijskim odnosima među likovima (na primjer dama i dvorjanki) i u nekako romantičnoj citatnosti prošlog vremena u rukavicama, naborima, prslucima, nekim vezicama koje vise s kostima.

Predstava *Život je san* moći će se vidjeti iduće godine na otvorenju Šestog MKFM-a, a nadam se da će i njezin život biti - kao san.